

75 év – Az urológia története a Markusovszky Kórházban

Engert Zoltán Vendel dr., Molnár István dr., Fokiné Marton Györgyi, Simon Krisztina

Markusovszky Kórház, Urológiai osztály, Szombathely (osztályvezető: Engert Zoltán Vendel dr.)

Egészségügy Szombathelyen

Az Emberbarátok Kórháza (jelenleg a Vakok Intézete) 1829-ben nyitotta meg kapuit (1. ábra).

Honvéd Kórház vagy Csapatkórház (ma a 11-es Huszár úti Pszichiátriai Kórház) 1879-re készült el. Ez egy több különálló épületből álló, 4 osztályra tagozódó katonakórház volt, amely az első világháború végén „Vasvármegye és Szombathely város Közkórháza” néven polgári kórházzá alakult át és maradt 1929-ig, az új Megyei Kórház megnyitásáig (2. ábra).

1910-re készült el Rauscher Miksa tervei szerint és 1911-ben kezdte meg működését a Fehér Kereszt Gyermekkorház.

1. ÁBRA: EMBERBARÁTOK KÓRHÁZA

2. ÁBRA: HONVÉD KÓRHÁZ

Fehér Kereszt Gyermekkorház

Ez volt hazánkban az első vidéki gyermekkorház.

Az I. világháború után a Fehérkereszt Egylet anyagi nehézségekkel küzdött, ezért 1923-ban a kúriaszerű szép épület a megye kezelésébe került és az ápolást végző Annunciáta apácák – 1920-as, szombathelyi alapítású apácarend – lakóhelye mellett orvosi ebédlő, könyvtár és kápolna is működött itt.

A II. világháború után az épületben nyert elhelyezést a Megyei Tanács Rendelőintézete. Később a Fehér Kereszt Egylet Gyermekkorháza épületében volt sokáig – többszörös átalakítás és emeletráépítés után – az urológiai osztály is (3. ábra).

3. ÁBRA: FEHÉR KERESZT GYERMEKKÓRHÁZ

4. ÁBRA: PETŐ ERNŐ

Vasvármegye és Szombathely Város Közkórház alapítása

Az első világháború idején 1915-ben érkezett Szombathelyre Pető Ernő sebészorvos (4. ábra). Pető alapította 1919-ben Vasvármegye és Szombathely Város Közkórházát a volt Honvéd Kórház helyén (5. ábra). Egy idő után a katonakórház kicsinek bizonyult, és nagy nehézségek árán, de sikerült elérnie egy új kórház építését. Pető azt is elérte, hogy az eredetileg a Kálvária melletti dombra kiszemelt, s már telkekkel is rendelkező kórház építkezési helyét a 11-es huszárok

5. ÁBRA: VASVÁRMEGYE ÉS SZOMBATHELY VÁROS KÖZKÓRHÁZA

által korábban gyakorló és löversenycélokra használt területre (jelenlegi helyére), a Fehér Kereszt Gyermekkorház mögött elterülő rétre helyezték át. A dombtetőn ugyanis a kórház ki lett volna téve az időjárás viszontagságainak, s az a vasúttól és városközponttól is messze foglalt volna helyet.

Mai épülettömb

A mai épülettömb 1929-re épült fel *Jakabffy Zoltán* tervei alapján, 3 év alatt (6. ábra). Az 1929. szeptember 1-jén átadott, 11 épületből álló komplexum eredetileg 600 ágyas lett volna, de módosították a terveken, 1000 ágyásra bővítették. Vasvármegye és Szombathely Város Közkórházának avatóünnepsége országos rangú eseménynek számított, részt vett rajta maga *Horthy Miklós* kormányzó is (7. ábra). A hatalmas kórház-tömb pompás, szép ősparkban épült fel, különösen széppé teszi gyönyörű épületein kívül a parkot kettészelő Gyöngyös patak, igen szép part menti növényzetével és hídjaival. Az ideálisan szép fekvése rendkívül barátságossá teszi. Az új kórház első igazgatója *dr. Pető Ernő* volt, aki évtizedeken át a sebészeti osztályt is vezette.

Az urológia története Szombathelyen

Szombathelyen az urológiai szakellátás 1942-ben vette kezdetét, mikor *dr. Zoltán Tibor* Marosvásárhelyről ide került (8. ábra). Ezt megelőzően a szakma alapjait barátjával, *Noszky professzorral* együtt a Szt. János Kórházban *Rihmer professzor* mellett volt módja elsajátítani. 1942-ben a minisztérium két önálló urológiai sebészeti osztály létesítését rendelte el Kassán, illetve Szombathelyen. *Dr. Zoltán Tibor* mindkét helyre meghívást kapott osztályvezető főorvosi állás betöltésére, és ő a szombathelyi ajánlatot fogadta el. Ezzel megalakította vidéken az első urológiai osztályt 20 ágygal, ami két kórtermet jelentett a sebészeti osztályon.

(1992-ben, az osztály alapításának 50. évfordulóján megkérdezték *Zoltán Tibortól*: miként is kezdődött? Mire ő: nehezen indult az ügy, hiszen 1942-ben, a II. világháború legnehezebb évében kerültem Szombathelyre. Amikor kineveztek, találkoztam a megye főispánjával, szívesen fogadott. Jöttem hát, jelentkeztem és az igazgatótól kértem műszereket. Mire azt mondták: menjek a bőrgyógyászatra, ott van minden. Mentem, s hallom ám: minek vagyok én itt? Hiszen amit ők csinálnak, az az urológia... Képzhetik, innét kellett elmozdulni.) Kezdetekben az urológiai osztály önálló műtővel még nem rendelkezett, elhelyezése és ellátása is igen szerény volt. Az 1944-ben kialakított 40 ágygal aztán szervezetileg is függetlenné vált az urológia. Az első beosztott orvos, *dr. Németh János* 1945-ben lépett be. Ő később 1956-ban a szolnoki kórházban vette át az urológiai osztály vezetését. Ugyancsak erről az osztályról került ki később *dr. Megyeri István* a veszprémi, *dr. Eső Ernő* az ajkai kórház urológiai osztályának élére. Kórházi főorvosként tevékenykedett még *dr. Halmai Tibor*, aki a budapesti urológiai klinikáról jött Szombathelyre. A MÁV szakrendelőjében

6. ÁBRA: ÚJ VÁROSI KÓRHÁZ

7. ÁBRA: KÓRHÁZAVATÁS HORTHY MIKLÓS RÉSZVÉTELÉVEL

8. ÁBRA: ZOLTÁN TIBOR

dr. Torjay Valter dolgozott. Az ágyak száma 1951-ben 40-ről 50-re emelkedett.

1954-ben az osztály a volt, úgynevezett Emberbaráti Kórházba költözött, ekkor 50-ről 70-re nőtt az ágyak száma (9. ábra). Ebben az időben csak a budapesti Urológiai Klinika, illetve a Szt. János Kórház urológiai osztálya volt nagyobbak tekinthető. Az 1960-as években az osztályon dolgozott *dr. Faludi Jenő*, *dr. Erményi Géza*, *dr. Mészáros István*. 1966-ban *dr. Zoltán Tibor* vezetése alatt kezdte urológiai tevékenységét *dr. Pánykó Éva* főorvosnő, aki 2008-as nyugdíjba vonulásáig lelkes tagja volt a szombathelyi urológus csapatnak. De továbbra is aktív urológiai tevékenységet folytatott egészen 2016-ban bekövetkezett haláláig.

A kórházi rekonstrukció egyik első lépése az akkori rendelőintézet (korábban Fehérkereszt Gyermekkorház) átalakítása volt. 1968-ban miután megépült az új Megyei Rendelőintézet (a mostani Március 15. téren), az urológiai osztály a kiköltözött rendelők helyére került, ahol korszerű elhelyezést nyert (10. ábra). Egy aszeptikus és egy szepsztikus, később endoszkópos műtő került kialakításra csatolt kiszolgáló helyiségekkel és posztoperatív szobával.

Zoltán Tibor dr. (ld. 8. ábra) megteremtette a korszerű műszerpark alapjait. Több műtéti és diagnosztikus eljárást hazánkban az elsők között végzett. Nagy rutinnal és biztonsággal végezte a transvesicalis prosztataamuteteket, előtérbe helyezte a vese, illetve hólyag szervmegtartó sebészetét. A hazai urológia egyik nagy öregjeként 1975-ben ment nyugdíjba. Az urológia fejlődésében felismerte a helyes irányt, és ennek megfelelő magas színvonalon dolgozott az osztály. Rendszeresen találkozott barátjával, Noszkay professzorral hol a János Kórházban, hol Szombathelyen, hol Zoltán főorvos balatoni nyaralójában, megbeszélve szakmai tapasztalataikat. A budapesti Urológiai Klinika vezető munkatársai is több alkalommal meglátogatták az osztályt. A szombathelyi urológiai osztály a dunántúli szakellátás egyik vezető központjává vált.

Zoltán főorvos nyugdíjazása után az osztályt 13 éven át dr. Vecsey Dénes kandidátus vezette (11. ábra), aki a soproni urológiai osztály éléről került kórházunkba. A tudományos munka fellendítésében komoly érdemei voltak, és az országban az elsők között szervezte meg a daganatos betegek rendszeres, protokoll szerinti kemoterápiás, citosztatikus kezelését. Az osztály műszerparkja is gazdagodott ezen idő alatt. Behatóan foglalkozott a szövetragasztó urológiai sebészeti alkalmazásával, illetve a prostatectomia kapcsán a vérzés- és trombózis-profilaxis kérdésével. Bevezette a prosztata tű- és aspirációs biopsziát. A magyar és osztrák urológus társaságok közös ülésének egyik kezdeményezője, az első rendezvény szervezője volt.

Az osztály vezetését 1988-tól dr. Molnár István vette át (12. ábra), aki a budapesti Péterffy, illetve Szt. János Kórházi Gyarmathy főorvos, illetve Wabrosch professzor mellett szerzett tapasztalatait igyekezett hasznosítani. Az osztály uro-onkológiai, sebészeti tevékenysége kiszélesedett. Az endourológiai tevékenység napi rutinná vált. Új profilként bevezetésre kerültek húgycsőplasztikai műtétek és vizeletinkontinencia megszüntetését szolgáló műtéti eljárások. A vidéki osztályok közül elsők között került bevezetésre 1992-ben a vese- és uréterkövek extracorporalis zúzása. Az országban az elsők között rendelkezett a szombathelyi urológia önálló UH-készülékkel és korszerű képerősítővel, amely a szakmai munkához jelentős segítséget nyújtott. 1993-ban önálló korszerű endoszkópos műtő kialakítására került sor, amely tovább javította a feltételeket.

Az osztály az alapításának 50. évfordulóját a Magyar Urológus Társaság kihelyezett ülése keretében ünnepelte 1992. május 15-én, amikor is a helyi szakmai tevékenység teljes spektruma bemutatásra került (13. ábra). A magyar urológia történetében egyedülálló módon az alapítás 50. évfordulóját együtt ünnepelhette az osztály az alapító Zoltán Tibor főorvossal. Sajnos ő még az év novemberében elhunyt.

9. ÁBRA: EMBERBARÁTI KÓRHÁZ

10. ÁBRA: ÚJ RENDELŐINTÉZET

11. ÁBRA: VECSEY DÉNES

12. ÁBRA: MOLNÁR ISTVÁN

Dr. Bán István, dr. Vas János és dr. Szalay István szintén a szombathelyi urológia dolgozói voltak. Dr. Szigeti András a szombathelyi MÁV Rendelőintézetben főorvosa, majd 1990-től igazgatója volt. 1994-ben Szombathelyről Bádenbe került és vált az ottani urológia osztály meghatározó személyévé, osztályvezető helyettes főorvosává dr. Catomio István. Dr. Tállai Béla a debreceni urológiai klinikára távozott, ahol tudományos minősítést szerzett. Jelenleg Dubaiban dolgozik. Dr. Mihalecz Károly és dr. Rada Gábor pár éves urológiai tapasztalatgyűjtés után távoztak Szombathelyről. Dr. Nagy János 12 évig volt az osztály dolgozója.

13. ÁBRA: AZ OSZTÁLY ALAPÍTÁSÁNAK 50. ÉVFORDULÓJA

Dr. Varga László főorvos 1981-ben került az osztályra. 2012-ben a MÁV urológiai szakrendelésének vezető főorvosa lett és a körmendi urológiai szakrendelésen is ő dolgozik. 1984-ben került az osztályra, és a mai napig az urológiai szakrendelésen dolgozik dr. Scheid Sándor urológus-andrológus

adjunktus. 1985-től tagja az orvosi karnak dr. Hajós György főorvos, 2000-től pedig dr. Könyves Károly adjunktus.

A környező megyék urológusaival kialakított szakmai kapcsolatot szorosabbá tette, gazdagította az osztályok közti sportvetélkedők megszervezése Vasszécsenyben, amely hagyományossá vált és kerete, tartalma egyre szélesedett. Ennek legszebb példája volt az 50. jubileumi rendezvény, amelynek keretében lebonyolításra került az Urológusok Országos Teniszversenye (14. ábra).

Az ágyak száma 1995-ben a korábbi 70-ről 55-re, majd 2000-ben 40-re, 2001-ben pedig 34-re csökkent.

Az osztály vezetésére 2001 májusától dr. Engert Zoltán Vendel PhD kapott megbízást (15. ábra), aki az Orvostovábbképző Intézet/Egyetemen, az Ulmi Urológiai Klinikán, illetve az MH. Közp. Honvédkórházban szerzett szakmai gyakorlatával gazdagította az osztály korábbi tevékenységét és fejlesztette azt tovább. Az uro-onkológiai műteti tevékenység palettája kiszélesedett. Új profilként bevezetésre került a nyílt radikális prosztato-vesiclectomia kismencedencei lymphadenectomiával, amely műteti típusból az egyik legnagyobb anyaggal rendelkezünk

14. ÁBRA: OSZTÁLYOK KÖZÖTTI SPORTVETÉLKEDŐK

16. ÁBRA: MAGYAR UROLÓGUS TÁRSASÁG DUNÁNTÚLI SZEKCIÓJA

hazánkban. A radikális cystectomy+kiterjesztett lymphadenectomi+hólyagpótló műtétek szintén a rutin tevékenység részét képezik, ami kiegészült nőknél a teljes kismedencei exenterációval. Az ureteroszkópia napi gyakorlattá vált akár flexibilis eszközökkel is! Az antiinkontinens műtétek kibővültek a TVT-szalagplasztikákkal, sacro-colpofixatioval. Ez elmúlt évtized vívmánya a laparoszkópia is bevezetésre került. A T1-2 stádiumú vesetumorkok döntően már e módszerrel kerülnek operálásra. E mellett jól használható szervmegtartó vesereszekcióknál, vesemedence-plasztikáknál, a veseptosis megszüntetésénél, az antiinkontinens és a hereviszér-műtéteknél is. Az osztály tevékenysége elismeréseként bekerült az ország nyolc III., azaz a legmagasabb progresszivitási szintű intézmény közé!

15. ÁBRA: ENGERT ZOLTÁN VENDEL

A korábbi hagyományokat követve továbbképzés jellegű rendezvényeket szerveztünk a dunántúli urológusok részvételével Vasszécsenyben, Szelesten, Bükön. Ez volt a Transdanubia Urológus Találkozó, amelyből később a Magyar Urológus Társaság Dunántúli Szekciója kifejlődött (16. ábra).

2004 decemberében az osztályunk a központi sebészeti tömb földszintjére költözött. 2005-től az uro-onkológiai betegek komplex kezelése szakmai egyeztetés során, onkoteam keretében történik. Törekszünk a multimodularis terápiák alkalmazására és erre van is lehetőség, mivel az intézet Onkológiája szintén III-as progresszivitási szintű, felszerelve 3T MR-rel, CT-szimulátorral, lineáris gyorsítóval és egyéb onko-radiológiai lehetőséggel. Szintén 2005-ben a benignus prosztata-hiperplázias betegek új alternatív kezelését vezettük be, a prosztata termoterápiát.

2005-ben dr. Márkus Endre, 2006-ban dr. Farkas József főorvosokkal, 2008-ban dr. Rajnai Ildikó szakorvossal bővült az orvoslétszám. 2007. április 1-től az aktív ágyaink száma 34-ről

24-re csökkent. 2007 júliusában az urológiai osztály a sebészeti tömb II. emeletének keleti szárnyára költözött, az átépítések után a betegek elhelyezése Európai színvonalúvá vált. Mi felügyeljük a velünk egy szinten lévő sebészeti-VIP részleget is. Jelenleg 25 aktív, 2 szubintenzív, 2 szeptikus, 4 krónikus és 7 ambuláns/egynapos sebészeti ágy tartozik az osztály keretében. Rendelkezünk két műtővel, egy a nyílt, egy az endoszkópos operációk számára. Cisztoszkópos és az ESWL helyiségünk is önálló egység. Az elmúlt évek szakmai szempontból jelentős előrelépése az urodinamikai vizsgálatok lehetőségének megteremtése. Folyamatban van az önálló urodinámiás helyiség kialakítása is. Együtt dolgozik az urológiai szakrendelés és szakambulancia, így azonnali konzultációra is lehetőség van. Mindkettőben, sőt a műtőben is telepített UH-készülékkel rendelkezünk. Ezekkel és a C-karú képerősítővel a képalkotó lehetőségünk adott. A vese-, a prosztata-biopsziák, a TRD-behelyezések, a perkután műtétek csak célzottan történnek.

2012-ben dr. Vecsei Anna és dr. Halász Csaba rezidensekkel bővült az orvosi létszám, 2014–2016-ig dr. Keresztes Tamás rezidens is nálunk dolgozott.

Szakmai munka mellett figyelemre méltó tudományos tevékenység az urológián

A szombathelyi urológiai-sebészeti osztály a szakmai munka mellett figyelemre méltó tudományos tevékenységet is végez. Bel- és külföldi tudományos rendezvényeken rendszeres előadásokkal szerepel és folyóiratokban napjainkig több közlemény jelentetett meg. Egy alkalommal nemzetközi szaklapban korábbi cikkét citálták! Az osztályvezető tagja a Magyar Urológus Társaság Vezetőségének, a Német és a Bajor Urológus Társaságnak is. 2011-ben a Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Szenátusa címzetes egyetemi tanári kitüntető címet adományozott neki.

A szombathelyi urológiai osztály töretlenül a régi irigylet egységében, jó hangulatában működik tovább.